

SOŇA FRAŇKOVÁ:
POUTNICTVÍ, TULÁCTVÍ A TURISTIKA
KULTUROLOGICKÁ KOMPARACE PŘÍSTUPŮ
DIPLOMOVÁ PRÁCE
POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

V posledních letech se téma chůze a poutí objevuje mezi kvalifikačními pracemi na našem oboru častěji, připomínám alespoň poslední z nich, pozoruhodnou diplomovou práci Tomáše Gavlase *Kulturní fenomén poutě a moderního nomádství se zaměřením na Camino de Santiago*, obhájenou v únoru letošního roku. Cením si samozřejmě stoupající frekvence tématu, ale ještě více mě těší rozmanitost přístupů: Nikdy se nejde stejnou cestou a každý diplomant přináší něco nového. Platí to vrchovatě i o předložené diplomové práci Soni Fraňkové.

Diplomantka velmi účinně exponuje své téma jako kulturologické a spojuje putování s kulturologickými koncepty akulturace a přechodového rituálu. Nejprve v potrojně posloupnosti zkoumá putování jako potřebu, jako poznávání a jako únik, aby si připravila půdu pro komparativní zkoumání rovněž tří základních podob putování – poutnictví, tuláctví a turistiky. Sleduje je jako únik z každodennosti a plodně pracuje s kategorií *jiného*.

Už na první pohled práce zaujme šíří svého záběru a mírou invence, s níž diplomantka své téma sleduje. Samotná invence ale nestačí, nemá-li se čím sytit. V případě předložené práce ale nedostatečná výživa rozhodně nehrozí, diplomantka se bezpečně orientuje v literatuře řady oborů a vybírá z ní jistou rukou. Teoretický fundament práce je stavěn z děl filosofických (Francis Bacon, Ralf Waldo Emerson, Erich Fromm, Tomáš Garrigue Masaryk, Jan Patočka, Jean-Jacques Rousseau a d.), antropologických (Fiona Bowie, Arnold Van Genep, Dennison Nash, Claude Lévi-Strauss a d.), historických a kulturně historických (Bohuslav Balbín, Jean Delumeau, Jacques Le Goff, Zdeněk Kalista, Jan Klápště, Marie Koldinská, Eduard Maur, Norbert Ohler a. d.), uměleckohistorických a estetických (Jan Royt, Karel Stibral, Jiří Zemánek). Vedle „povinných“ titulů typu Maffesoliho knihy *O nomádství* dokázala pro svou studii vytěžit mnoho cenného z děl pozapomenutých a zdánlivě antikvovaných, jako jsou *Poutní místa a milostivé obrazy na Moravě a v rakouském Slezsku* Karla Eichlera z roku 1887, *Turistika* Jiřího Gutha z roku 1917 či *Turistika a tramping* Josefa Novotného z roku 1932. Práce se dvěma tituly si vážím zvláště: Diplomantka dobře rozpoznala možnosti klasického díla Maurice Halbwachse *Legendární topografie evangelíí ve Svaté zemi* a s plným pochopením reagovala na knihu mladého opavského historika Martina Pelce *Umění putovat: Dějiny německých turistických spolků v českých zemích*, přinášející kromě řady dosud nepublikovaných skutečností také i pro náš obor cenné impulsy metodologické.

Citlivost, s níž diplomantka své téma sleduje, brání zjednodušování. Velmi si cením toho, jak nikde neztrácí ze zřetele žádnou z komponent předmětu a spojuje analýzy toho, kdo, kam a kudy putuje. Příslušné pozornosti se tak dostává krajině, přírodě. Namátkou právě na vztahu k přírodě mohla diplomantka sestavit přesvědčivě řadu, vedoucí po předstupních od Petrarcova výstupu na Mount Ventoux k postavě romantického tulá-

ka, modelově zastoupené výtečně přiblíženým Karlem Hynkem Máchou. Detailně si tu cením například citlivou analýzu reflexe krajiny u Bohuslava Balbína. Vybral-li jsem už tuto linii výkladu, musím znovu vyzdvihnout dobrou orientaci v literatuře: Pracuje se tu jak se základním dílem české estetiky přírody (Karel Stibral) a texty Jiřího Zemánka, tak s málo známou, nicméně výtečnou studií Hany Librové *Antropologická a sociální dimenze v percepci krajiny* z jednoho z prvních plzeňských symposií.

Stejně pochvalnou zmínku zasluhuje zpracování díla Henry Davida Thoreaua, kde autorka ještě stihla reagovat na čerstvé vydání českého překladu knihy *The Maine Woods*, či alespoň pro mne objevné zasazení díla Gary Snydera do příslušné linie výkladu. Diplomantčino pečlivě cizelované rozlišení poutnictví, tuláctví a turistiky přineslo mimo jiného přesvědčivou interpretaci iniciačních kavalírských cest jako turistiky. Výborně také diplomantka rozvinula již zmíněné Pelcovy podněty a otevřela si plodné možnosti pokračování svého výzkumu. Také její vyrovnání s obtížným tématem českého trampingu představuje nadějný příslib. Shrnující finální komparace pak vyznívá naprosto přesvědčivě.

Některé texty, zvláště začátečnické, ztrácejí postupně tah a slábnou. U předložené studie je tomu naopak, graduje k závěru. Autorka prokazuje dobré literární schopnosti, text je živý a zručně vede svého čtenáře jak díky promyšlené skladbě, tak bezpečnému smyslu pro rytmus. Nebeletrizuje, žánrová hranice odborného textu není nikde překročena nebo jen atakována. Protože o diplomantčiných literárních schopnostech něco vím, dovedu si představit, kolik je za tím úsilí. Svrchovaně múzický charakter práce ale tato kázeň nijak nekalí.

Souhrnně mohu studii *Poutnictví, tuláctví a turistika* hodnotit jako zralou, původní a vysoce invenční kulturněhistorickou studii, důkladně heuristicky podloženou, kompozičně dobře vystavěnou a kultivovaně psanou. Plně ji proto **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnotit klasifikačním stupněm **v ý b o r n ě**.